

להבות אש קודש

לקט מתורתם של קדושי וערידי השואה

פרשת וזאת הברכה ושמחת תורה

אש החורבן והבנין – נתיבות חיים של היהודי ואומתו¹

שמחת תורה, וקדושי השואה. להבות-שלהבות שמחה, התעלות מתוך קדושה, ומנגד שכול חורבן, להבות כליון. כיצד ידורו שניהם יחדיו? התשובה האחת היא: אכן, אינן יכולות לדור יחדיו, רק כח מציאות החיים שזורתן לאצודה אחת. השניה מתוך הראשונה בוקעת ועולה, זהו סוד חייו של היהודי, נשמת קדשו החצובה מתחת לכסא הכבוד, אחוזה ויוקדת תמיד באש. אש הבנין והתעלות או אש החורבן והריסת עולמות, אבל כל תהלוכות חייו הן בנשיאת עיניו אל ההרים-אל ההורים אברהם יצחק ויעקב, אשר במהלכי חייהם שילבו והקימו את שתי האישות, עת נשאו עיני ליבם לשוכן איתם בכל מקום וזמן באשר הם, עדי יגלה לעיני כל חי. המקדש היורד באש מהשמים, וראיתי לאהרונה בספר (לצערי איני זוכר איה מקום כבודו), האש – היא אש מסירות הנפש של היהודים בכל הדורות, למען קדושת שמו יתברך ותורתו.

שבירת הלוחות בסיום התורה ראשיתו של בנין היא

וְלִכְלֹךְ הַיָּד הַחֲזָקָה וְלִכְלֹךְ הַמִּזְרָא הַנֶּגְדִיל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁחָ לְעֵינַי פְּלִיטָאָה (דברים ל"ד י"ב)

אפתח מהרוות להבות אש זו בדבריו של הרב סיני יצחק אדלר² זצ"ל, וכך כתב במאמרו האחרון בספרו דבר סיני רעיונות בפרשת השבוע וזלה"ק:

לעיני כל ישראל – פירש רש"י: שנשאו ליבו לשבור את הלוחות לעיניהם.

ישנם השואלים, מפני מה מסיימת התורה בענין שבירת הלוחות, הלא כלל הוא בדינו שאין מסיימים אלא בדבר טוב? ונראה שאפשר לפרש כדלהלן: רבים ממפרשי התורה מפרשים, שבירת הלוחות ע"י משה לא היתה מתוך כעס, אלא מתוך שיקול הדעת. והרי גם הקב"ה הסכים למעשהו של משה, כפי שאמרו חז"ל: ומנלן שהסכים הקב"ה על ידו? שנאמר, אשר שברת, יישר כוהן ששיברת (שבת פ"ז ע"א).

¹ כתיבת ועריכת הגליון לקיים מצות בוראי יתברך ולעילוי נשמות הורי היקרים אודים מוצלים מאש, אבי מורי ר' מנחם אהרן ב"ר טוביה ז"ל, אמי חוה בת ר' יהודה ז"ל. חותני הרב מנחם ב"ר יצחק (חבה) אשתו זהבה בת ר' אליהו ובנם משה יצחק ז"ל. הרב יחזקאל ב"ר שמואל אפרים (ריבל) וזוגתו פייגא סוסא בת ר' יעקב ז"ל, אודים מוצלים מאש שלא זכו לזשיק. הרב חיים קלמן ב"ר נתן נטע שלג זצ"ל נפטר ללא זשיק.

לעילוי נשמות יעקב בן חיים יבלחטו"א (הלל) הי"ד נהרג בפעילות מבצעית בלבנון ט"ו בתשרי יו"ט ראשון של סוכות תשפ"ד. ביום אושפיזא של יוסף כ' בתשרי תשס"א עלתה לגנו"מ נשמתו הטהורה, מו"ר הרב שמואל בנימין הרלינג זצוק"ל הי"ד. עמוד אור של טוהר וקדושה, אשר פתח לפני בשנות נעורי בישיבת כפר הרא"ה, את שערי הספר **שפת אמת**. **לעילוי נשמות** הקדוש לוי יצחק ב"ר שלמה (פש) הי"ד, שלום דוד הלוי ב"ר צבי (גרנט), הרב משה חיים בן הרב פישל זצ"ל (דימנטמן) **לרפואת** יעקב בן גלדיס כותן, נחשון יעקב בן ידידה אירית בתושח"י.

² הרב **סיני אדלר** (תרפ"ח-י"ט בתמוז תש"פ) הרב היה נער צעיר עת נלקח עם הוריו למחנות ההשמדה, ובאחד משיאיו של רגעי חייו שהיו תלויים מנגד, וכפחות מעלה נידף ברוח סערה, בקעה להבה ממקור סתום ונעלם בנשמתו הטהורה, ובהיותו עומד מול ארובות הכבשן ומכוונות הרצח באחד ממחנות ההשמדה, קיבל עליו בנדר (בהיותו כבן שבע עשרה) שאם יזכה וישאר בחיים, יעלה לארץ ישראל ויקדיש כל חייו ללימוד התורה הקדושה. אכן זכה וכיומיים לאחר שעלה לארץ ישראל נכנס ללמוד בישיבת חברון אצל הרב **יחזקאל סרנא** זצ"ל, ובכל ימיו למד ולימד את התורה הקדושה מתוך שמחה עמוקה שנהרה על אור פניו. (חרט בעצמו תולדותיו בספר **בגיא צלמות**). הכרתי אותו בתקופת לימודי בכולל מר"ץ במבשרת ציון, ולאחר מכן בהמשך לימודי שם במשך כעשרים שנה. האור הנעים שהפיקו פניו, מקורם בהארת התורה שיקדה במעמקי לבו, ליווני שנים רבות ומקוה לעד.

אמרו חז"ל שמואז הטאו של אדם הראשון דבקה בו הוזהמה, ורק במעמד הר סיני זכו ישראל להשתחרר ממנה. הלוחות הראשונים שהיו 'מעשה אלקים' היו ראויים רק לישראל כאשר הם טהורים מהוזהמה. אולם כאשר הטאו בעגל, היא שוב חזרה ולכן לוחות אלו לא היו ראויים להם, לכן היה הכרח לשובם ולעשות לוחות חדשים. את הלוחות השניים הללו, הקב"ה הטיל על משה לעשותם, והם אשר יתאימו לדרגתם של ישראל שאחרי החטא.

אולם עלינו לדעת, הלוחות השבורים לא הושמו ב'גניזה' אלא הונחו יחד עם הלוחות השניים בתוך ארון הברית.³ זה מלמדנו, שיבוא זמן ובני ישראל יחזרו לדרגתם הרוחנית המקורית ושוב יהיו ראויים ללוחות הראשונים.

וכך [כתב] בפרשת 'כי תשא' במאמר המשמעות של שכירת הלוחות, 'אם נצא מתוך הנחה זאת, הרי ששכירת הלוחות מלמדת לא רק על החורבן שיתרחש בעתיד, אלא גם על סדרי הגאולה. כלומר, החורבן הוא היסוד של הגאולה.'

ושוב ראיתי את דברי 'אור החיים' הקדוש (שמות ל"ב י"ט ד"ה ויחר אף) שפירש מעין מה שכתבתי כאן, ושמתתי מאוד שב"ה כוונתי לדבריו.

ובהבטחה הזאת הנותנת את התקוה הגדולה הזאת, מסתיימת תורתנו הקדושה. עכ"ל הרב פני אדלר זצ"ל.

כלי ההוד וההדר שעל האדם להכין

בספרו של הרב חיים אפרים זייציק⁴ זצ"ל אור חדש (דברים וזאת הברכה, מאמר הוד והדר) כתב וז"ל:

בכור שורו הדר לו, מלמד שנתן לו הקב"ה למשה הוד, והדר נתן ליהושע, שאילו ניתן הוד ליהושע אין כל העולם כולו יכול לעמוד בו (ספרי ברכה ל"ג י"ז).

הוד הוא אור פנימי, הדר הוא אור היצוני (עפ"י המלבי"ם פרשת פינחס במדבר כ"ז כ').

הוד הוא המקור היותר עליון, בת לוואי של אור המקום ב"ה, הוא אור מאוד חזק שאי אפשר לקבל הימנו הרבה, ולא כל אדם, אפילו הנבחר ביותר, זוכה לקבל ממנו אף בצמצום, אף בעטיפה. משה רבינו יכול היה לקבל את הופעת ההוד במקצת, אף גם לו נאמר: לא תוכל לראות את פני, ועל בקשתו של משה: הראני נא כבודך השיב לו הקב"ה, בעולם הזה אי אתה רואה, שנמשל כפנים, אבל אתה רואה בעולם הבא, שנמשל באחוריים (ספרי ברכה דברים ל"ט י').

כליו של האדם הנברא הם מצומצמים וקטנים מכדי הכיל את האור הגדול והבחיר, ורק בעולם הבא, כאשר יחליפו הצדיקים כח והקב"ה יעניק להם כלים רחבים יותר, והלבוש הגופני לא יפריע מלקבל את האור, אזי יוכלו לקבל ולהשיג הרבה, כי הכלים הוגדלו.

³ ברכות (ח' ע"ב)... והזהירו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, דאמרינן: לוחות ושברי לוחות מונחות בארון.

⁴ הרב חיים אפרים זייציק זצ"ל מגדולי בעלי המוסר בדור האחרון, שזכה לינק מאילנות הגבוהים ביותר בעולם המוסר בישיבות **נובהרדוק** (בנייה הרב **אברהם יפהן** זצ"ל), הוגלה לסיביר שם היה בסכנת חיים מתמדת, זכה להנצל לעלות לארץ ישראל לימוד בישיבות 'תפארת ישראל' בחיפה וכן בירושלים ע"ח"ק, בה קבע מקום משכנו עד הסתלקותו. כתב ספרי מוסר רבים בביאור פרשיות התורה, המועדים, הפטרות, סדור התפילה (ד"כ) ועוד. כולם בעמקות ובלשון פיוטית ועשירה עד למאוד. כך כתב בריש ספרו **אור הנפש** ח"ב:

בחסל סידור ספרי זה אפרוש כפי לשמים ובלב ספוג רגשי הודיה והכנעה אברך את ה' על אשר הביאני עד הלום, הוציאני ממסגר ומאפילה לאורה ודרור ועוד הואיל להעניק אותי מאוצרו הטוב... ולקדש שמו יתברך בפרי הגיגי ועשתונותי, ונשאתי בחובי כשביב גחלת עוממות בחתחתי ההרפתאות והנסיונות בתקופת הזעם והשוואה של השנים האחרונות....

ידי אשר כרתו עצי יער במדבריות נעזבים ושוממים, חצבו בורות בטיט היון במקומות שאיה צלמות וצמאון, מי מילל שאלו הידים הנוקשות והמצומקות תהיינה עוד מסוגלות לכתוב ולרשום חסדי ה' ונפלאותיו, למען ספר לדור אחרון. לבי זה ששבע ביום התפלץ ונמוג מפחד ונגזר לגזרים מאימת הרשעים האכזרים שהתעללו בנו, מי מילל שלב זה יכון ויתעודד להתרונן ולהשמיע צלילי לחן רינה והודיה לה' יתברך?!...

הבה נפרסם ונגלה לעין כל את יפעת זויו נשמתינו, זמרה ננעים וקול נרים בתהלות ותשבחות ובמפעלים העצומים לכבוד ה' יתברך ותורתו הקדושה, נחדש נא את חיינו בדרכי התורה והמוסר, נקדש נא את ימינו ולילותנו לכבוד שמים... עכ"ל הרב זייציק זצ"ל.

משה זכה גם לקבל משהו בעולם הזה, כי כליו היו מפוארים וקדושים ויכלו לקלוט מעט מן האור ולהחזיקו בקרבו והם לא התפקעו ולא נשברו מעוצמת הקדושה, הוא סבלם ועמד לו הכה להחזיקם, אולם ברואי מטה אחרים אין בכוחם לקבל אור חזק כזה. ההוד לא ניתן ליהושע, כי ידוע שפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, היינו שכלי נפשו של יהושע אמנם גדולים אבל אינם מגיעים לממדיהם של כלי הנפש שהיו למשה, ועל כן אינו יכול לקבל אור גדול כמוהו...

אור השכינה היה מתכווץ ומצטמצם במקום המקדש ולא היה יוצא ומתפשט בעולם, וזה היה לאושרו של העולם ולמזלו שלא ינזק מן האור. וגם משה היה מהווה כעין משכן ומקדש, שכן היה בתוכו הכלי המחזיק והנושא את האור, ומפני זה נתנו לו את ההוד, דהיינו את האור החזק במקצתו, ונתנו לו במידה מועטת כדי שלא יעבור על גדות הכלים של משה ויתפשט בעולם ויזיקנו, מפני שכליו לא היו כשרים לכך, ואילו ניתן לו היה האור מתפשט בעולם ומוזיק לקיומו.

ומזה שיש לנו ללמוד מכאן הוא, כי האדם צריך להתאמץ ולהשתדל להרחיב את כלי נפשו כדי שיוכל לקבל ולקלוט את אור ה', ולא רק כלים לקליטה אלא גם את הכשרון וההסתגלות לשמור את האור בתוכו, ואז יחונן מהשמים במידה רחבה וגדולה של אור. והכתוב אומר 'הרחב פיך ואמלאהו' ביד האדם לברוא ולהרחיב פה כדי לקלוט ולהכניס לתוך נפשו את ברכת אור ה' ואורו יתברך. הקב"ה ימלא את משאלות לבות הצמאים לאורו, וכפי משאלותיהם והרחבת בקשת פיהם ודרישתם ומגמתם לרוחניות, כן הקב"ה ממלא... דוד המלך ע"ה אמר: פתחת שקי ותאזרני שמה, הקב"ה היה בעזרו וזאת לאחר שפתח והרחיב את שקו, את כח המקבל שבו, ואז קלט את האור, נתמלא שמחה בכל גופו ונפשו, הברכה והשמחה השתלטו על כולו.

נחיה איפוא צמאים ושואפים להתדבק ביוצר בראשית, הצמאון הזה הוא אות וסימן לנשמה הישראלית, [למען ספות הרוה את הצמאה (דברים כ"ט) ומפרש רש"י (סנהדרין ע"ו ע"ב ד"ה רוה)] רוה – נכרים ששבעים ואינן צמאין ליוצרם, צמאה – זו כנסת ישראל שצמאה ותאיבה ליראת יוצרה ולקיים מצותיו...

כאשר רוצים להרגיע את התנוק הבוכה מרגיעים אותו ע"י נגונים, מיד ששומע את הזמר הוא מפסיק לבכות ומטה אזנו לקול הצלילים. מתעורר ומקשיב לאלו הקולות שניכרים לו ששמע בעולם העליון מפיו המלאכים שאומרים שירה⁵. אם כן מי ששומע דברי תורה ומתדבק לשמועתו הרי זה אות שחזרו ונתגלו לו אותן השמועות ששמע בעולם העליון...

נרחיב פינו לבקש ולדרוש חכמת אלקים ולחיות צמאים לידבק בו יתברך, והוא הקב"ה ימלא ידינו מברכותיו ויאר פניו אתנו סלה. עכ"ל הרב חיים אפרים זיציק זצ"ל.

הקפות לסוכות והקפות דשמיני עצרת

בדרך המלך לאדמור מפיאסצנה זצוק"ל ה"ד (בעל חובות התלמידים) שמיני עצרת מאמר ד"ה 'ולא קם נביא' כתב וזלה"ק:

...הנה הסוכה היא אורות מקיפים כנודע, (עיין של"ה מסכת סוכה תורה אור אות ב') שמצוות מקיפות אותנו, ובלולב ומינין אנו מקיפין. ומי הוא המקיף, המצוות או אנחנו? הלא אם יעמוד האיש על מקום אחד ובידו רק את הלולב – יקיף, לא עשה ולא כלום, ואם בעצמו בלא לולב יקיף – ג"כ לא עשה, א"כ שנינו – אנחנו והמצוות מקיפים. ובכל החג יש בו שתי בחינות מקיף – יש שאנו עם המצוות מקיפים, ויש שהמצוות בעצמן מקיפות אותנו. מפני שאין היחוד עוד בשלימות, לכן יש שאנו והמצוות – שני דברים, והמצוות מקיפות

⁵ בתורת המנחה לרב יעקב סקלי (תלמיד הרשב"א) בפרשת בהעלותך כתב וזלה"ק:

[למה יערב קול השיר והנגון לנפש כל מין האנושי משא"כ שאר הנאות הגוף]

ונעימות אלו הזמירות היו דוגמא עליונית, דכתיב (דברי הימים א ט"ז כ"ז) עז וחדוה במקומו, מנין ע"ז וחדו"ה עולה ק'. ועל כן כל אדם יערב לו קולות כלי השיר, שכשהנשמה שומעת אלו הקולות זוכרת מעונה הראשון בהיותה לפני יוצרה שומעת אלו הקולות ומתעוררת לשמחה ולחזרה, ועל כן כלי הניגון מעוררים לנבואה דכתיב (מלכים ב ג' ט"ו) ועתה קחו לי מנגן...

בלעדינו, ואדרבא הן מקיפות אותנו, מה שאין כן בשמיני עצרת ושמחת תורה שנעשה יחוד גמור כנודע, לכן אין שני דברים, רק אחד – אנחנו והתורה ביחד מקיפים.

קודם החקפות אומרים 'אתה הראית לדעת' (דברים ד' ל"ה) הראית הוא בחינת שמראים לו, ודעת הוא התקשרות, כנודע. וזהו העיקר, שהראיה שהראו לנו משמים, ובפרט בימים קשים אלו, תתקשר בנו. ואתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, וראשית צריכים אנו לראות ולדעת שבנו עצמנו אין עוד מלבדו...לא רק הצדיקים הגדולים שגם גופיהם בחינת מלאך הוא, אלא גם בכל איש ישראל, כשעובד לבטל את תאוותיו, ומבטל, ותשוקת כל עצמו לה' ולעבודתו ה', וכשבא לעבודה ותורה, עובד ולומד בעונג, אהבה ויראה והתלהבות, אז שאר גופו אף אכילתו שתייתו וכו' נעשה כשמן ופתילה, שאף שהם דוממים חשכים, מכל מקום בהגיע אליהם אש גם הם ידליקו ויתחפכו לאור. אמנם אם עבודתו בקרירות, אז הגוף אף שאינו חוטא, נשאר רק חומר לא רע. אבל כשעבודת קדשו באש, אז גם גופיותו אם היא בעבודה ג"כ תאיר ותתקדש.

אתה הראית לדעת – שגם בנו אין עוד מלבדו, אמנם גופניים אנו...אבל העיקר הוא 'לדעת' שתהיה זו ראייה כך בהתקשרות, וזהו עיקר היחוד עד שנעשים מקיפים יחד עם התורה...עכ"ל האדמו"ר מפאסאצנה זצוק"ל הי"ד. (ומה טוב אם יעויין שם כל דברים העמוקים והנפלאים בשלימותם).

שבירת הלב הדרך לשלימות שמיעת התורה

בספר אור לוי לרב יהודה זאב ליבוביץ⁶ זצ"ל כתב בסיום הספר במאמרי 'סמיכות התורה לתחילתה' אופן ד' (עמ' תרנ"ט) וזלה"ק:

לבאר סמיכות התורה סופה לתחילתה

וְלִכְלֹל תֵּיד הַחֻזְקָה וְלִכְלֹל הַמִּזְרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשְׁחָה לְעֵינֵי פְלִיִּשְׂרָאֵל (דברים ל"ד י"ב) בְּרָאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים...מה שכתוב בתהלים (קמ"ז ג') הָרַפָּא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחֲבֵשׁ לְעֻצְבוֹתָם.

יתבאר עפ"י הוזה"ק (ויקהל קצ"ח ע"א) שִׁבְרוּ עֲלֵיהֶּ אֱלֹקִיו (תהלים קמ"ז ה') 'שברו' ולא אמר תקותו ולא במחוננו, אלא שברו, אל תקרא שברו [שי"ן שמאלית] אלא שברו [שי"ן ימנית] דניחא להו לצדיקא לתברא גרמייהו ולאתברא תבירו על תבירו, וכלא על ה' אלקיו.

(תרגום: כי נח להם לצדיקים לשבר את עצמם להשבר שבר על שבר, והכל 'על ה' אלקיו')

והנה התורה הקדושה מסיימת לעיני כל ישראל, עם למ"ד והתחילה התורה קדושה בראשית עם ב"ת, סופי תיבות וראשי תיבות ל"ב. וזה הרפא לשבורי לב, מי ששובר את עצמו לכבוד הקב"ה והתורה הקדושה, ודי למבין, כן נזכה.

ומענין לענין יש לומר בס"ד לכל האותות והמופתים וגו' ישראל, בראשית, שיהיה לב שומע לדברי תורה הקדושה, אמן.

⁶ הרב יהודה זאב ליבוביץ זצ"ל (אלול תרפ"ב – כ"ז באלול תש"ע) גבול הונגריה, למד אצל הרב יהודה סגל רוזנר (אמרי יהודה) הרב מסקעליד וכן אצל הרבי מסעטמר הרב יואל טייטלבוים זצ"ל. בשואה איבד את משפחתו. אירס אשה אך לא זכה לשאתה והיא נסתתה בשואה, כמו"כ הוריו ואחיותיו נספו ביום כ"ח באייר תש"ד. הוא שרד את אימי השואה עלה לארץ ישראל התגורר בתל אביב עד לשנותיו האחרונות שעבר לבני ברק. ברח מכבוד ומכסף היה נחשב כצדיק גדול ונסתר. היה בקשר עם האדמו"ר מבעלו רבי אהרן רוקח, וכן עם הרבי מצאנז הרב יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל. ספר זה שנערך מכתביו יצא לאור לראשונה באלול תשפ"א. בשם הספר רמזו שמו ושם אביו: יהודה זאב בן יחיאל צבי בגימטריה או"ר לו"י. כמו"כ נערך בחייו ספר מתורותיו של אביו הרב יחיאל צבי ליבוביץ זצ"ל הי"ד וסיפורים על צדיקים עמם היה קשור עד העלותו בסערה השמימית יזל מים מדליו – כך ביקש הרב יהודה זאב ליבוביץ לקרוא לספר (יצא לאור בני ברק תש"ס הוצאה פרטית).

בין הדברים המיוחדים שאפיינו אותו היתה בריחתו מכל סממן של מחלוקת. ומדברי צוואתו: לרחם, לוותר ולעזור והעיקר לא לצעוק על שום בר ישראל...תולדותיו ומעשיו המופלאים נחרטו בספר בסתר עליון (בני ברק תש"פ) בו מסופרים גרגרים מועטים מאשר עבר עליו בימי האימה ובמחנה החשמדה אושוץ בו שחה.

משל תיק הטלית וישוב ארץ ישראל

בסיום הדברים אביא בענין האחדות בישראל שזוהי 'מעבודות קשות וקדושות שבמקדש' שהרי נטילת ארבעה מינים מיסודם המחשבתי מוסרי למדים על אחדות ישראל, וממנה לאחר יום ההושענא המכונה 'יום ערבבה' שהיא כנגד הדרגה הנמוכה ממנה מגיעים לשמיני עצרת ושמחת תורה, שמיסודות הכנתה וקבלתה זוהי אהבת ישראל ואחדותם עפ"י הרמז של ישראל יש ששים רבוא אותיות לתורה (נושא מקיף בפ"ע יסודו בדברי זהר חדש שיר השירים ע"ד ע"ב), וא"כ לשלימות התורה ושמחתה צריכים הופעתם והשתתפותם של כל ישראל – כל 'אותיות' התורה, ויפה יהיה לחתום את גליון בדבריו של קדוש עליון שנספה בשואה, מגדולי התורה בהונגריה בדרשתו לסכות.

בספר **משנה שכיר דרשות לרב ישכר שלמה טייכטאל** זצ"ל הי"ד (בעהמ"ה אם הכנים שמחה) מביא בספרו משל מעניין עפ"י מעשה שהיה אתו בזמן חורבן השואה שברח ממקום מגוריו (ח"ב עמ' 301–299) עיקר דברי המשל סיפור הוא:

בברחי ממדינה של גיהנם להציל את נפשי הערומה⁷, לא יכולתי ליקח עמי שום חבילה של חפצים, ולא הצלתי עמי שום דבר אלא רק תפלין של רש"י לחוד. ואפילו תפלין של ר"ת מוכרח הייתי להשאיר כי כך היתה אופיה של ההברחה, שלא ליקח כלום. [ומספר כי התפלין של רש"י לרוב יקרותם שרכשם שנים רבות קודם לכן מסופר מפורסם ר' חיים **סופר ממונקאטש**, לא ויתר עליהם. וכשהגיע לעיר הבריה, נתנו לו אנשים תפלין של ר"ת, טלית, גערטאל וסידור, קיבלם מאנשים שונים (ובסיפור מפרט שמות האנשים שעשו עמו חסד. ומי יודע מה עלה בגורלם לאחר מכן, ואולי הזכרתם זו היא 'נר הנשמה' שלהם, כיוון שדבריו נכתבו לפני השמדתם של יהודי הונגריה איתם היה באותה תקופה, ומי יודע מי מהם נותר בחיים לאחר השואה. הערת המלקט) אמנם תשמישי קדושה אלו לא היו מצויים תחת ידו תמיד ביחד מכיוון שלא היה לו תיק לטלית שבד"כ בתוכה מניחים את כל התשמישי קדושה הללו, ולבסוף קיבל מאחד מתלמידיו, ר' זלמן לייב קלמן, תיק לטלית, ואז כל התשמישי קדושה היו מקובצים ושמורים יחד. ומענין פעוט זה למד מוסר השכל גדול והוא:]

והתבוננתי על גודל כוחה של תיק הטלית הזאת שיש לה כח הקיבוץ והחיבור, לחבר את הכל יחד שלא יחסרו ולא יפרדו זה מזה בשום פעם...ונותנת את השיווי והערך לחפצים הנ"ל שיוכלו למלא תפקידם לעת הצורך. אבל אין בכוחה להשפיע איזו השפעה של שינוי למעליותא או גריעותא בכל החפצים המונחים בה...

[הנמשל תיק הטלית לכח המאחד של ישראל]

והמעשה של תיק הטלית הוא דמיון מתאים לישראל כגולה, שיש בינינו מדריגות ומדריגות שונות, ישנם שהם בקדושה גדולה כתפלין דרש"י, ויש שהם בקדושה דר"ת, ויש שהם במדריגת טלית, ויש שהם במדריגת גארטעל, ויש שהם במדריגת סידור פשוט...ויש שהם פחותי ערך אבל אעפ"כ הם יהודים. וכל אלו הכתות צריך שיהיו באגודה אחת ובקשר אחד, כדמוכה ממצות ארבע מינים, וגם כי צריכים זה לזה. [מביא דבריו של ר' חיים **מצאנז** ה'דברי חיים' שממשיל את ישראל לגוף אחד שידוע יש בו ראש, לב, עיניים, ידיים, רגליים ועם כל החשיבות של הראש, הוא ודאי לא יגיד שאינו צריך את הידים או הרגליים ואינו רוצה קשר עםם. כך גם באומה אך שיש אנשים רמי השגה וברעית שלימה, וישנם אנשים קטני הדעה ופחותי הערך, אבל כולם נצרכים לאומה, ומשלימים אלו את אלו וצריכים להיות באגודה אחת, אלו תורף דברי הרבי מצאנז].

[בניית ארץ ישראל מכל הכוחות כולם ושמירה על יחודיות כל אחד]

אבל מכח פזורינו בין הגוים אי אפשר לקבץ אותנו בקיבוץ אחד, ותמיד יש בנו חיסור, וזו חולשתנו. ועל כן יד הכל שולטת וממשמשת בנו, ואנו בין עצמינו קטועים וגדועים זה מזה, והכל בגלל שחסר לנו דבר שיקבץ אותנו בקיבוץ אחד, שלא יתפזרו החלקים שבנו. ועל כן אם נתקן את הקלקול הישן הנ"ל בעזר הבורא ונחדש את האחדות להתאחד כל כלל ישראל בקיבוץ אחד לקיים מצות עשה **וישוב הארץ**, וענין זה יעשה אותנו כחבורה אחת, שרק מצוה זו בלבד מסוגלת לאחד את כל ישראל ולעשותם גוי אחד, אז תהיה חבורה הנ"ל רק 'תיק טלית' הגדולה של האומה הקדושה, שתקבץ בקיבוץ אחד את כל חלקי ישראל שבעולם, אבל לא

⁷ הרב טייכטאל ברח מציכסלובקיה בה התגורר להונגריה, וגם שם ברח ממקום למקום עד שנתפס, נרצח בדרכו לאושוויץ ב' בשבט תש"ח. (איננו יודעים לאיזו מהבריחות מתכוון כאן.)

מוכרח שתשפיע על החלקים איזו השפעה לחיזוק, כי כל אחד ואחד יוכל לסדר את ענינו כפי מה שהורגל מימיו. החסידים יעשו להם קלוזי (בית מדרש) ללמוד ולהנך בניהם כפי אוות נפשם המהורה, וכן הפרושים בקדושה ובטהרה, וכן אינך. ורק בנוגע לבנין הארץ ולישובה, יד אחת לכולנו, כאיש אחד ובלב אחד, וכל ישראל כחבורה אחת בפרט זה...ובזה ישולם חוב הנ"ל, ותתרומם קרן ישראל, וכל אחד יבוא בשלום על מקומו. וכמו שהבאתי בשם רבינו מגור שליט"א [האמרי אמת, בנו של השפת אמת] ובשם הרמב"ן שברבינו יראי ה' תתרבה הדעת ע"י השפעה שמשפיעים סביבותם, אף בלי שום עשיה לזה. ויתקיימו דברי הרמב"ם שהבאתי כמה פעמים, דאחר שיתקבצו רבים מישראל, יתן ה' בליבותם רוח טהרה, ויטו שכם אחד לעבדו בלבב שלם ולקיים מצוותיו יתברך שמו, אכ"ר. עכ"ל של הרב מייכמאל זצוק"ל הי"ד, בספרו משנה שכיר דרשות.

השמה וההכנה

מַעֲנֵה אֱלֹקֵי יָרֵם וּמַתַּחַת זֶרְעֵת עוֹלָם (דברים ל"ג כ"ז)

אמר רבי משה מקוברין זלה"ה:

מעונה, זו מדת השמחה, שהוא המעון, ומשיג אותה ע"י אלקי קדם, שחזור בלבו שה' יתברך הוא קדמונו של עולם. ומתחת, מי שמכניע את עצמו, ע"י זה נעשה זרועות עולם. עכ"ל.

אמירת תורה לעיני כל ישראל – לכבוד התורה ולכבוד ישראל

בספר אור מלא לרב ישראל צבי האדמו"ר מקאסן⁸ הי"ד כתב בתחילת ספר בראשית וזלה"ק: **בראשית ברא אלקים ברש"י** ז"ל אין המקרא הזה אומר אלא דרשוני, כמו שאמרו רבותינו ז"ל [בראשית רבה א' ד'] **בשביל התורה** שנקראת 'ראשית דרכו' [משלי ח' כ"ב] **ובשביל ישראל** שנקראו 'ראשית תבואתה' [(ירמיהו ב' ג')] ע"כ מדברי רש"י.

...מאחי הרב ז"ל בדרך צחות: דהנה ישנם בני אדם שמתאמצים בכל עוז להמציא איזה קושיה בפסוק ולדרשו ברכים ולומר עליו תורה, ובא רש"י הקדוש לרמוז לנו, אין המקרא הזה אומר אלא דרשוני דוקא, דהיינו שבכ"כ [שבטל כרחק] אתה מוכרח לדרוש את המקרא⁹, רק כשהוא **בשביל התורה**, היינו כשהדרשה היא **לכבוד התורה** – כגון לתרץ איזה דבר קשה. **ובשביל ישראל** – היינו להמשיך לבני ישראל השפעות טובות ע"י חידושי תורה, כידוע שע"י חידושי תורה מומשיכין כל טוב. עכ"ל האור מלא לרב ישראל צבי רוטנברג הי"ד.

בשולי דבריו, בעת עריכת הדברים כשהצעתים לאשתי נוות ביתי מרת רבקה שתחי' לאו"יט, הוסיפה לקשר בכך סיום התורה לתחילתה, כאשר אדם בא לומר 'תורה' **לעיני כל ישראל** דהיינו ברבים, כוונתו תהיה כפי דבריו לעיל, **לכבוד התורה ולכבוד ישראל**.

הגליון נערך בחסד ה' יתברך ובטובו ע"י יהודה יעקב ברקאי תל ציון כוכב יעקב 0526514000 Ybarkai6@gmail.com

⁸ הרב **ישראל צבי הלוי רוטנברג** (חוהמ"ס תר"ן-נספה ג' בסיון תש"ד) נין ונכד **לעטרת צבי** מזידיטשוב. בתיאור תולדותיו בהקדמת הספר מתוארים מעשיו מאז עלה לכס הרבנות לאחר פטירת אביו בתר"פ. בין דבריו: בליל שבת קודש ישא מדברותיו על דרך החסידות, כדבש מתוקות, מלא יראת ה', ובינא דשבתא מסר לן אורייתא על דרך דרוש ורמו, והיה כמין חומר, ובסעודה שלישית עת רעוא דרעוון היה על דרך פרד"ס עמיקא וטמירא יורדים חדרי בטן...

היה יושב ומנגן שירות ותשבחות כנראה עפ"י דברי **העטרת צבי** (פרשת ויחי) כשהדינן מתגברים והעצבות גובר אז להמתיק הדינן...צריך להמשיך המתקה בקול שיר בנימי הכנור ביי"ג מיכלין דרמי...ועד היום מעידין אנשים שהיו בשולחנותיו הקדושים שהזמירות והנגונים היו יוצאים מגדר אנושי ושהיה מזמר ומתפלל למעלה מגדר אנושי. וכל זאת למרות יסורים רבים שעבר בחייו בפטירת שתי נשיו וחלק מילדיו. לבסוף בשואה נספה, ודברי התורה בספר הם זכרו בעולם.

לא כתב בעצמו את דברי תורתו, אלא תלמידיו כתבו וכשנודע לו, התבונן בהם ונתן הסכמתו להם, אמנם הכתבים עברו (לאחר השואה) בקורתו של אחד מגדולי תלמידיו הרב **יואל צבי ראטה** זצ"ל שלאחר המלחמה הגיע לברוקלין. שם הספר נקרא **אור מלא** ע"י המחבר עצמו הרב ישראל צבי זצ"ל והוא גימטריה של שמו ישראל צבי או"ר במילואו כלומר אלי"ף וי"ו רי"ש.

⁹ כותב המלקט, ונלע"ד שכונות הרב זצ"ל לדייק בלשון רש"י **המקרא אומר דרשוני**, **המקרא** דייקא הפסוק עצמו **אומר דרשוני**, לא אתה הדורש מחפש להשמיע חידושיך ברבים.